

„EZÜSTDOLLÁR” AZ ŐSZI ÉG HORIZONTJÁN

A SCULPTOR (SZOBRÁSZ) CSILLAGKÉP az őszi estéken épp csak a déli horizont felett delel, ezért sokszor alig szánhatunk időt a felkeresésére, objektumainak észlelésére. Persze ehhez az is szükséges, hogy egünk kellően sötét, fényszennyezéstől mentes, jó déli horizonttal rendelkező legyen.

Az NGC 253-ként ismert égitest az égbolt harmadik vagy negyedik legfényesebb galaxisa (a Magellán-felhőket leszámítva). Caroline Herschel (a nagy megfigyelő csillagász, William Herschel húga) fedezte fel 1783-ban üstököskeresés közben. Összfényessége 7 magnitúdó, mérete 30x6 ívperc (a telihold átmérője 30 ívperc). A hozzánk közeli Sculptor-galaxiscsoport legnagyobb tagja, távolsága kb. 10-12 millió fényév. Küllős spirálgalaxisról van szó, amely különös nevét (Ezüstdollár-galaxis) a felszínét borító fényes foltok miatt kapta. (Másik elnevezése Sculptor-galaxis, de ebben a konstellációban számos hozzá hasonlóan izgalmas csillagváros van, így ez a név kissé megtévesztő lehet.) A foltokat kontrasztos, vékony porsávok választják el egymástól: ez a csillagváros rengeteg csillagközi anyagot tartalmaz. A foltok egy része hidrogénfelhő és fiatal csillaghalmaz, ami azt mutatja, hogy heves csillagkeletkezés zajlik a korongban. Az ilyen típusú égitesteket csillagotó galaxisoknak nevezzük.

Az Ezüstdollár-galaxis azonban még több érdekességet tartogat! Nagyon erős anyagáramlás, úgynevezett galaktikus szuperszél „fúj” a csillagváros magjából. A különleges, 720 000 km/h sebességű áramlás igen szemléletesen jelzi számunkra az intenzív csillagkeletkezést. Ez a folyamat megszokott jelenség a spirálgalaxisok életében, azonban az intenzitása eltérő lehet. A Tejútban évente 3–5 naptömegnyi csillag keletkezik, azaz ennyi csillagközi anyag épül be a születő csillagokba egy esztendő alatt. Az Androméda-galaxisban csupán 1, míg egy csillagotó galaxisban, amilyen az NGC 253 is, egy nagyságrenddel több, akár évente 50 Napnak megfelelő anyag formálódhat csillagokká!

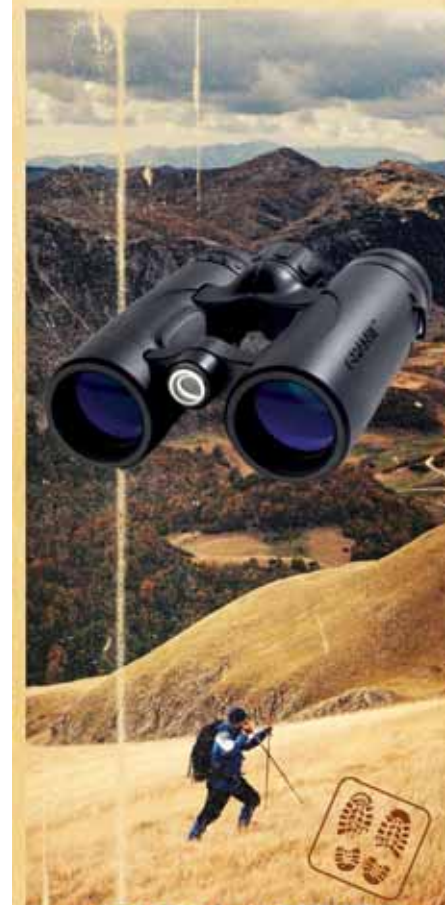
Az erőteljes csillagkeletkezésnek köszönhetően a galaxisban található fiatal csillaghalmazok, óriáscsillagok és a rendszeres szupernóva-robbanások rendkívül sok energiát sugároznak szét. Ez a sugárzás és a fiatal, nagy tömegű, forró csillagok csillagszele 5 millió Celsius-fokra melegíti a környező gázt, amely a tetemes energiátöbbletnek és a sugárnyomásnak köszönhetően kifelé áramlik a csillagkeletkezés helyéről. A galaxis belsejében, az egymást érő csillagcsoportok 200 fényév átmérőjű régiójából szökik az emberi szem számára láthatatlan, ultra magas hőmérsékletű plazma az intergalaktikus térbe.

Egy friss kutatás szerint a galaktikus szuperszél nem csupán viharos következménye a heves csillagkeletkezésnek, hanem meghatározó szerepet tölt be a galaxisok fejlődésében is. Magyarán szólva arra a kérdésre, hogy az univerzum kezdeti időszakában miért nem születtek kirívó méretű óriásgalaxisok. A teljes galaxist átható plazmaáramlás ugyanis kifújja a csillagkeletkezéshez szükséges alkotóelemeket az intergalaktikus térbe, így önszabályozó mechanizmusként szab gátat a további csillagok létrejöttének.

A FELVÉTELT FRANCICS LÁSZLÓ KÉSZÍTETTE EGY 50 CM TÜKÖRÁTMÉRŐJŰ, AUSZTRÁL ROBOTTÁVCSŐVEL, TÁVÉSZLELÉssel SIDING SPRINGBŐL, A DÉLI FÉLTEKE ÉGBOLTJA ALÓL

SZÖVEG: SÁNTA GÁBOR WWW.MCSE.HU
FRANCICS LÁSZLÓ WWW.PTES.HU

CELESTRON
OUTDOOR TÁVCSÖVEK

GRANITE™

MINŐSÉGI OUTDOOR TÚRATÁVCSÖVEK

7x33 9x33 8x42 10x42 10x50 12x50

KIVÁLÓ SZŰRKÜLETI TELJESÍTMÉNY

ED ÜVEG - MAGNÉZIUM VÁZ - NITROGÉN GÁZTÖLTÉS

BEMEK ÁR/ÉRTÉK ARÁNY

SPORTS & OUTDOORS

BEO-PA Kft

WWW.BEO-PA.HU

VADÁSZBOLT

Budapest XII. ker. Kék Golyó u. 6.
Tel.: (1) 201-0486; info@beo-pa.hu

